

Alternativ verksamhet till kristna aktiviteter inom småbarnspedagogiken – Ändamålsenligt eller improviserat?

En kvantitativ undersökning av alternativ verksamhets förekomst och dess likvärdighet till kristna aktiviteter och traditioner inom småbarnspedagogiken i Finland.

Amanda Blomquist

Examensarbete för socionom (YH)-examen

Yrkehögskolan Novia

Vasa 2023

EXAMENSARBETE

Författare: Amanda Blomquist

Utbildning och ort: Det sociala området, Vasa

Inriktning: Småbarnspedagogik

Handledare: Carita Blomström

Titel: "Alternativ verksamhet till kristna aktiviteter inom småbarnspedagogiken – Ändamålsenligt eller improviserat?"

Datum: 10.4.2023 Sidantal: 36

Bilagor: 0

Abstrakt

Syftet med detta examensarbete är att granska förekomsten och dess likvärdighet av alternativ verksamhet till kristna traditioner och aktiviteter inom småbarnspedagogiken i Finland. De centrala frågeställningarna i detta examensarbete är: Är barnets individuella plan utarbetat på sådant vis att den alternativa verksamheten framgår och dess innehåll är framställt utgående från barnet och vårdnadshavarens önskemål? Är barnens alternativa verksamhet likvärdig med vad barnen får som deltar i aktiviteter kopplat till kristendomen på verksamheten? Planeras, dokumenteras och utvärderas den alternativa verksamheten inom småbarnspedagogiken?

I teorin förklaras centrala begrepp som relaterar till forskningens syfte och frågeställningar. Teorin förklarar hurdana lagar, styrdokument och anvisningar som understöder alternativ verksamhet och hur den bör genomföras. Något som även tagits fasta på i teorin är hur vårdnadshavare och personal ställer sig till religion inom småbarnspedagogiken.

Undersökningen genomfördes som en kvantitativ webbenkät där totalt 26 respondenter deltog. Resultaten visade att planering, dokumentering och utvärdering av den alternativa verksamheten inte genomförs i lika stor utsträckning som annan pedagogisk verksamhet på daghemmen. Resultaten visade även att vårdnadshavarna inte är involverade i den alternativa verksamhetens innehåll, och majoriteten av respondenterna i den här enkäten ansåg att den alternativa verksamheten inte är, eller endast ibland är likvärdig till den verksamhet med religiösa inslag som de övriga barnen på verksamheten får tillgång till.

Språk: svenska

Nyckelord: småbarnspedagogik, alternativ verksamhet, förekomst, likvärdighet

BACHELOR'S THESIS

Author: Amanda Blomquist

Degree Program: Healthcare & welfare, Vaasa.

Specialization: Early childhood education

Supervisor: Carita Blomström

Title: "Alternative program to Christian activities within early childhood education – purposeful or impromptu?"

Date: 10.4.2023   Number of pages: 36

Appendices: 0

Abstract

The purpose of this thesis is to examine the existence and its equivalence of alternative program to Christian traditions and activities in early childhood education in Finland. The central questions in this thesis are: Is the child's individual plan drawn up in such a way that the alternative program is shown and it's content is based on the wishes of the child and the guardian? Are the children's alternative activities equivalent to what the children receive who participate in activities linked to Christianity at the establishment? Are the alternative programs in early childhood education planned, documented and evaluated?

In the theoretical segment of this study, central concepts that relate to the purpose and questions of the research are explained. The theoretical segment explains what kind of laws, governing documents and instructions support alternative programs and how they should be implemented. Something that has also been taken into account in the theoretical segment is how guardians and staff approach religion in early childhood education.

The survey was conducted as a quantitative websurvey in which a total of 26 respondents participated. The results showed that planning, documentation and evaluation of the alternative program are not carried out to the same extent as other educational activities in the day care centers. The results also showed that the guardians are not involved in the content of the alternative program, and the majority of respondents in this survey considered that the alternative programs are not, or are only sometimes, equivalent to the activities with religious elements that the other children at the activities have access to.

Language: swedish

Key words: early childhood education, alternative program, occurrence, equivalent

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	4
2	Syfte och frågeställningar	5
3	Definition av begrepp	6
3.1	Alternativ verksamhet	6
3.2	Irreligiositet.....	6
3.3	Åskådning.....	6
3.4	Åskådningsfostran.....	6
3.5	Obundenhet	7
4	Barnkonventionen	7
5	Lagstiftning.....	8
6	Grunderna för planen för småbarnspedagogik	8
6.1	Jag och min gemenskap	9
6.2	Delaktighet och jämlikhet	9
7	Strukturella kvalitetsfaktorer för att garantera tillräcklighet, tillgång, tillgänglighet och inkludering.....	10
8	Pedagogisk dokumentation.....	11
9	Barnets individuella plan	11
10	Traditionella högtider inom den småbarnspedagogiska verksamheten	12
10.1	Anordnande av traditionella högtider och religiösa evenemang	13
10.2	Anordnarens ansvar över den alternativa verksamheten	13
10.3	Samarbetet med vårdnadshavarna och behandling av personuppgifter.....	14
11	Tidigare forskning	15
11.1	Vårdnadshavares perspektiv	15
11.2	Personalens perspektiv	16
12	Sammanfattning av teoridelen	17
13	Metodval.....	18
13.1	Urval av respondenter	19
13.2	Datainsamling	20
13.3	Pilotstudie	21
13.4	Etik	21
13.5	Reliabilitet och validitet	22
14	Praktiskt utförande.....	23
15	Resultatredovisning.....	24
15.1	Resultat	26
15.2	Resultatanalys & slutlig diskussion	36
16	Källförteckning	37

1 Inledning

I takt med globaliseringen och en allt större etnisk mångfald i Finland innebär detta att vi idag stöter på allt fler individer med annan religiös bakgrund än den evangeliska lutherska kyrkans ideologier. Denna utveckling syns på våra arbetsplatser, skolor, i offentliga sammanhang, och även inom småbarnspedagogiken.

Det största religiösa samfundet vi har i Finland är den evangeliska-lutherska kyrkan, där omkring 60 procent av Finlands befolkning är registrerade medlemmar. Utöver den evangeliska-lutherska kyrkan och den ortodoxa kyrkan finns det i Finland ungefär 140 registrerade religiösa samfund. Flest medlemmar finns i de islamska samfunden, katolska kyrkan och Jehovas vittnen. (Statistikcentralen, 2021)

Enligt Statistikcentralen (2017) är en fjärdedel av befolkningen inte medlem i något religiöst samfund registrerat i Finland. Andelen män som inte hör till något religiöst samfund var 30 procent och andelen kvinnor 23 procent år 2017.

I Finland råder även religionsfrihet, och rätten till religionsutövning. Detta innebär att alla som bor i Finland har enligt lag rätt att själva välja sin religion och utöva den. Om man inte vill, måste man inte välja någon religion alls. Ingen kan heller mot sin vilja tvingas att delta i religionsutövande. Vårdnadshavare till barn som inte ännu fyllt 12 år beslutar om barnets religiösa ställning. En person som har fyllt 15 år, kan själv inträda eller träda ut ur ett religiöst samfund med skriftligt samtycke från vårdnadshavarna. En person som har fyllt 18 år är myndig och bestämmer själv om sin religiösa ställning. (Finlands grundlag 731/1999 § 6)

På grund av att den kulturella mångfalden har ökat inom småbarnspedagogiken i Finland, är därför behovet uppenbart för personal inom småbarnspedagogiken att lära sig att arbeta avsiktligt med barn och föräldrar från olika kulturella bakgrunder (Jokikokko & Karikoski, 2016)

Valet av forskningsområde för detta examensarbete grundar sig på ett personligt intresse för livsåskådning och religionens påverkan på människan ur ett kollektivt perspektiv. Under min studietid har jag fått gå praktikperioder med inriktning på småbarnspedagogik, varpå

jag observerade samfundets aktiva samarbeten med daghemmen i Finland. Jag har även observerat en viss okunskap kring alternativ verksamhet inom småbarnspedagogiken, och avsaknaden av allmänna riktlinjer som professionella inom småbarnspedagogiken kan följa i relation till alternativ verksamhet för att främja likvärdig utbildning för alla. I min profilering småbarnspedagogik, har jag därför med det här arbetet valt att fördjupa mig i förekomsten och likvärdigheten av alternativ verksamhet till kristna traditioner och aktiviteter inom småbarnspedagogiken i Finland.

2 Syfte och frågeställningar

Syftet med detta examensarbete är att granska förekomsten och dess likvärdighet av alternativ verksamhet till kristna traditioner och aktiviteter inom småbarnspedagogiken i Finland. Jag har valt att undersöka och fördjupa mig i detta ämne då jag anser det behövs bättre insikt och statistik kring den alternativa verksamheten i finländsk småbarnspedagogisk verksamhet. För övrigt hoppas jag att med denna studie kunna belysa ett område inom småbarnspedagogiken i behov av utvecklande och ändamålsenliga arbetssätt.

De centrala frågeställningarna i detta examensarbete är följande:

- Är barnets individuella plan utarbetat på sådant vis att den alternativa verksamheten framgår och dess innehåll är framställt utgående från barnet och vårdnadshavarens önskemål?
- Är barnens alternativa verksamhet likvärdig med vad barnen får som deltar i aktiviteter kopplat till kristendomen på verksamheten?
- Planeras, dokumenteras och utvärderas den alternativa verksamheten inom småbarnspedagogiken?

Med dessa frågeställningar vill jag föra fram två centrala delområden, det vill säga förekomst och likvärdighet. Dessa komponenter är viktiga i relation till studien för att få en helhets täckande och övergripande uppfattning kring den alternativa verksamheten inom småbarnspedagogiken.

3 Definition av begrepp

I detta kapitel kommer ett flertal centrala begrepp att presenteras och förklaras.

3.1 Alternativ verksamhet

Med alternativ verksamhet avses i det här sammanhanget sådan småbarnspedagogisk verksamhet som arrangeras för barn som inte deltar i kristna traditioner eller aktiviteter enligt vårdnadshavarnas önskemål på verksamheten. (Utbildningsstyrelsen, 2018)

3.2 Irreligiositet

Med irreligiositet avses livsåskådning samt seder och bruk som inte har någon religiös koppling. Irreligiositet i sig innebär inte en negativ attityd gentemot religion, men till irreligiösa hör också de som förhåller sig negativt till religion. Bredden och mångfalden av irreligiositet är stor. (Utbildningsstyrelsen, (u.å.))

3.3 Åskådning

Begreppet åskådning innebär den enskilda individens unika syn på världen. En individs livsåskådning är en helhetsuppfattning som grundar sig på bland annat kunskap, värderingar, och övertygelser. Individens åskådning skapar en grund för hens uppfattning om världen, och sin egen existens och plats i samhället. Åskådningen kan vara icke-religiös, religiös eller en kombination av dessa. (Utbildningsstyrelsen, (u.å.))

3.4 Åskådningsfostran

Med åskådningsfostran avses utbildning och fostran kring olika religioner och åskådningar i världen. Åskådningsfostran är en del av verksamheten och dess lärområden inom småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen. Åskådningsfostran genomförs med samma pedagogiska metoder och enligt samma principer som all annan småbarnspedagogisk verksamhet och förskoleundervisning. (Utbildningsstyrelsen, (u.å.))

3.5 Obundenhet

Obundenhet innebär att man i småbarnspedagogiska och undervisningsrelaterade sammanhang i det finländska samhället inte styr barnen till att tro eller tänka enligt en viss åskådning, religion eller enligt en särskild politisk ideologi eller tro. Den här principen gäller all undervisning och fostran i Finland. (Utbildningsstyrelsen, (u.å.))

Inom finländska verksamheter i småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och även den grundläggande utbildningen ska de till sin värdegrund vara religiöst, åskådningsmässigt och partipolitiskt obunden. Dock ska ingen religion eller åskådning värdesättas mer än någon annan. (Utbildningsstyrelsen, (u.å.))

4 Barnkonventionen

Barnkonventionen: FN:s konvention om barnets rättigheter (UNIFEC Sverige, 2018) antogs av FN:s generalförsamling år 1998 och trädde i kraft på det internationella planet år 1990. FN:s konvention om barnets rättigheter har ratificerats i Finland och gällt som lag sedan 1991.

Barnkonventionen är ett exceptionellt omfattande, detaljerat och täckande avtal om mänskliga rättigheter. Konventionen innehåller samma rättigheter som många andra avtal om mänskliga rättigheter, samtidigt som den inkluderar många andra rättigheter som gäller uttryckligen barn. Barnkonventionen är ratificerad, det vill säga tagen i kraft som en lag, i sammanlagt 196 länder runt om i världen. (Riksdagens justitieombudsman, u.å)

I artikel 14 av FN:s konvention om barnets rättigheter står det att samtliga konventionsstater ska respektera barnets rätt till tankefrihet, religionsfrihet och samvetsfrihet. Artikel 14 konstaterar även att konventionsstaterna ska respektera föräldrarnas rättigheter och skyldigheter att på ett sätt som är förenligt med barnets fortlöpande utveckling, ge barnet ledning då de utövar sin rätt. Friheten att utöva sin religion eller tro får underkastas endast sådana inskränkningar som är föreskrivna i lag och som är nödvändiga för att skydda den allmänna sedligheten eller andra personers grundläggande fri- och rättigheter. (Unicef Sverige, 2018)

I artikel 30 konstateras det att i de stater där det finns religiösa, etniska eller språkliga minoriteter, eller personer som tillhör en urbefolkning, ska ett barn som tillhör en sådan

minoritet eller urbefolkning inte förvägras rätten att tillsammans med andra medlemmar av sin grupp ha sitt eget kulturliv, att bekänna sig till och utöva sin egen religion eller att använda sitt eget språk. (Unicef Sverige, 2018)

5 Lagstiftning

Enligt lagen om småbarnspedagogik (540/2018, § 3) är syftet med småbarnspedagogiken bland annat att erbjuda alla barn likvärdiga möjligheter till småbarnspedagogik, främja jämställdhet och likabehandling, ge färdigheter att respektera och förstå den allmänna kulturtraditionen samt vars och ens kulturella, språkliga, religiösa och livsåskådningsmässiga bakgrund. Dessa mål ska vara utgångspunkt också då man värnar om och utvecklar festtraditionerna.

Vid genomförande, planering och utvärdering av småbarnspedagogik för ett barn ska barnets åsikter och önskemål redas ut och beaktas i enlighet med barnets ålder och utveckling. (Lagen om småbarnspedagogik 540/2018, § 20)

Barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i och påverka planeringen, genomförandet och utvärderingen av småbarnspedagogiken för barnet. (Lagen om småbarnspedagogik 540/2018, § 20)

Barnen och deras föräldrar eller andra vårdnadshavare ska vid verksamhetsstället regelbundet ges möjlighet att delta i planeringen och utvärderingen av småbarnspedagogiken. (Lagen om småbarnspedagogik 540/2018, § 20)

Enligt Finlands grundlag (731/1999, § 6) har var och en religions- och samvetsfrihet. Till religions- och samvetsfriheten hör rätten att bekänna sig till och utöva en religion, rätten att ge uttryck för sin övertygelse och rätten att höra till eller inte höra till ett religiöst samfund. Ingen är skyldig att mot sin övertygelse ta del i religionsutövning.

6 Grunderna för planen för småbarnspedagogik

Utgående från lagen om småbarnspedagogik (540/2018, 21 §) bestämmer Utbildningsstyrelsen i Finland grunderna för planen för småbarnspedagogik.

Syftet med grunderna för planen för småbarnspedagogiken 2022 (2022) är att i hela landet främja genomförandet av den småbarnspedagogiska verksamheten på lika grunder, styra kvalitetsutvecklingen samt uppfylla de mål för småbarnspedagogiken som föreskrivs i lag.

I grunderna för planen för småbarnspedagogik 2022 (2022) definieras det centrala innehållet i småbarnspedagogiken, samarbetet mellan anordnarna av verksamheten och barnens föräldrar eller andra vårdnadshavare, det mångprofessionella samarbetet samt innehållet i barnets individuella plan för småbarnspedagogik.

6.1 Jag och min gemenskap

I grunderna för planen för småbarnspedagogik 2022 (2022) anges det att småbarnspedagogikens uppdrag är att utveckla barnens förmåga att förstå mångfalden i sin närmiljö och att öva sig på att fungera i den. Detta uppdrag betraktas ur ett flertal perspektiv: åskådning, media, etiskt tänkande, samt närmiljöns förflutna, nutid och framtid.

Inom åskådningsfostran ska man tillsammans med barnen bekanta sig med de religioner och övriga skådningar som finns i barngruppen. Man kan också ur ett bredare perspektiv granska religioner och åskådningar. På motsvarande sätt kan man granska religionslöshet (irreligiositet). När det gäller åskådningsfostran ska personalen samarbeta med vårdnadshavarna samt ta hänsyn till och respektera varje familjs bakgrund, åskådningar och värderingar. (Utbildningsstyrelsen, 2022)

6.2 Delaktighet och jämlikhet

I grunderna för planen för småbarnspedagogik 2022 (2022), konstateras det att barnets förmåga att delta och påverka lägger grunden för en demokratisk och hållbar framtid. Det förutsätter att barnet har förmåga och vilja i den gemensamma verksamheten, och litar på sin egen förmåga att påverka. Det tillhör barnens rättighet att bli hörda, och att vara delaktiga i frågor som påverkar dem.

Småbarnspedagogiken har som uppdrag att stödja barnets växande förmåga att delta och påverka i frågor som berör dem, och ska planera, genomföra och utvärdera verksamheten tillsammans med personalen. (Utbildningsstyrelsen, 2022)

Inom småbarnspedagogiken bör man främja delaktighet, likabehandling och jämställdhet i samtliga aspekter av verksamheten. Barnens, personalens och vårdnadshavarnas initiativ, åsikter och synpunkter ska värdesättas. Detta förutsätter att man på ett medvetet sätt utvecklar arbetsmetoder och strukturer som främjar delaktighet. (Utbildningsstyrelsen, 2022)

Genom delaktighet utvecklar barnen förståelse för gemenskapen, rättigheter, ansvar och konsekvenser av val. Sensitivt bemötande och en känsla av att bli sedd och hörd på ett positivt sätt stärker barnens delaktighet. Delaktigheten stärks genom att barnen och vårdnadshavarna deltar i planeringen, genomförandet och utvärderingen av verksamheten. Varje medlem i personalen är en viktig del av den fostrande gemenskapen. (Utbildningsstyrelsen, 2022)

7 Strukturella kvalitetsfaktorer för att garantera tillräcklighet, tillgång, tillgänglighet och inkludering

För att uppnå jämlik småbarnspedagogisk verksamhet runt om i landet, samt för att garantera bland annat tillräcklighet, tillgång, tillgänglighet och inkludering på varje enskild verksamhet förpliktigas således anordnarna av småbarnspedagogiken att planera, dokumentera och utvärdera sin verksamhet. Utöver självständig utvärdering sker detta även på nationell nivå, i form av nationell styrning och övervakning av centrala aktörer som ansvarar för styrningen av småbarnspedagogiken i enlighet med deras lagstadgade uppgifter. (Nationella centret för utbildningsutvärdering, 2019)

Med tanke på utvärderingens tillförlitlighet är det av stor vikt att utvärderingarna är transparenta, och synliggörs på ett etiskt vis. Enligt den reviderade versionen av lagen om småbarnspedagogik (540/2018, § 20) framgår det även att vårdnadshavarna ska ges möjlighet att delta i, och påverka planeringen, genomförandet och utvärderingen av den småbarnspedagogik som barnet deltar i. Anordnaren av den småbarnspedagogiska verksamheten får dock själva bestämma hur vårdnadshavaren och barnen ges denna möjlighet. (Nationella centret för utbildningsutvärdering, 2019)

8 Pedagogisk dokumentation

Pedagogisk dokumentation är en process där man dokumenterar och analyserar barns lärande och utveckling, för att sedan använda den informationen för att planera och utveckla lärandemiljöer och pedagogiska aktiviteter. (Utbildningsstyrelsen, (u.å))

Pedagogisk dokumentation kan användas på olika sätt, till exempel för att synliggöra barns lärande och utveckling, för att informera vårdnadshavare om vad som händer i skolan eller för att utvärdera och utveckla pedagogiska metoder. Genom pedagogisk dokumentation kan man också få en bättre förståelse för barns olika behov och intressen, och på så sätt skapa mer individanpassade lärandemiljöer. (Utbildningsstyrelsen, (u.å))

Pedagogisk dokumentation är en kontinuerlig process som involverar både personal och barn. Det handlar om att vara observant och lyhörd för barnens behov och intressen, och att dokumentera dessa i olika former, till exempel genom bilder, ljudinspelningar, text eller andra typer av material. Genom att titta på dokumentationen tillsammans med barnen och vårdnadshavare kan man sedan få en bättre förståelse för barnets utveckling, och hur man kan fortsätta utveckla lärandet. (Utbildningsstyrelsen, (u.å))

Pedagogisk dokumentation kan vara en utmaning, men det kan också vara mycket givande och berikande för både personal och barn. Det kan bidra till att skapa en mer medveten och reflekterande arbetsmiljö, och till att utveckla en djupare förståelse för barns lärande och utveckling. (Utbildningsstyrelsen, (u.å))

9 Barnets individuella plan

En individuell plan är ett verktyg som används för att stödja barnets lärande och utveckling på ett individanpassat sätt. Planen är baserad på observationer och dokumentation av barnets behov och intressen samt vårdnadshavares synpunkter och åsikter om barnets utveckling och lärande. Samtliga barn som är inskriven på ett daghem eller i familjedagvård ska ha en individuell plan för småbarnspedagogik som görs upp i samarbete med barnet och vårdnadshavaren. En individuell plan för småbarnspedagogik ska också alltid göras upp för ett barn som utöver förskoleundervisningen deltar i kompletterande småbarnspedagogik. (Utbildningsstyrelsen, (u.å))

En individuell plan för barn i småbarnspedagogik innehåller information om barnets lärandemål, pedagogiska strategier och aktiviteter som ska stödja målen samt hur planen ska följas upp och utvärderas. Planen utgår från barnets individuella behov och utformas i samarbete mellan vårdnadshavarna, personalen, samt eventuellt andra experter som är involverade i barnets utveckling. För att skapa en individuell plan för barnet, är det viktigt att känna till barnets kunnande, styrkor, intresseområden och individuella behov. Planen ska också beakta barnets kulturella, språkliga och åskådningsmässiga bakgrund. Då planen utarbetas eller uppdateras ska man använda sig av barnets eventuella tidigare plan för småbarnspedagogik och av pedagogisk dokumentation. (Utbildningsstyrelsen, 2022)

10 Traditionella högtider inom den småbarnspedagogiska verksamheten

Inom småbarnspedagogiken är det vanligt att fira traditionella högtider, såsom julfest, påsk, självständighetsdagen och våravslutningen. Det är anordnarna av småbarnspedagogiken som beslutar om festerna och deras innehåll. Festerna utgör en viktig del av den pedagogiska verksamheten enligt grunderna för planen för småbarnspedagogik, och planeringen av dessa ska utgå från barngruppen och deras behov. (Utbildningsstyrelsen, 2018)

Enligt lagen om småbarnspedagogik är syftet med småbarnspedagogiken att ge färdigheter att förstå och respektera den allmänna kulturtraditionen samt vars och ens kulturella, språkliga, religiösa och livsåskådningsmässiga bakgrund. Detta syfte ska vara utgångspunkt också när man planerar och utvecklar festtraditionerna. Det är viktigt att fester på den småbarnspedagogiska verksamheten ger möjlighet för barn som representerar olika språkliga och kulturella grupper att bekanta sig med den finländska kulturen. Vid planeringen av fester är det därför viktigt att ta hänsyn till den kulturella mångfalden inom barngruppen. Samarbetet med vårdnadshavare och olika språkliga och kulturella grupper är också en viktig del av planeringen. (Lagen om småbarnspedagogik 540/2018 § 2)

10.1 Anordnande av traditionella högtider och religiösa evenemang

Festerna kan i vissa fall innehålla religiösa element som är en del av den finländska kulturen, lik som festtraditioner inom förskoleundervisning och den grundläggande utbildningen, men behöver inte klassas som ett religiöst evenemang. (Utbildningsstyrelsen, 2018)

Dock är religiösa evenemang som exempelvis bordsböner, religiösa morgonsamlingar och gudstjänster klassat som religionsutövning. Till religions- och samvetsfriheten hör enligt 11 § 2 mom. i grundlagen rätten att bekänna sig till och utöva en religion, rätten att höra till eller inte höra till ett religiöst samfund samt rätten att ge uttryck för sin övertygelse. Ingen är skyldig att mot sin övertygelse ta del i religionsutövning.

Med stöd av det som nämnts ovan kan ett barn inte tvingas att delta i gudstjänster, religiösa morgonsamlingar eller andra religiösa evenemang eller förrättningar. Friheten att inte delta i ett religiöst evenemang eller en religiös förrättning är oberoende av medlemskapet i ett samfund. (Utbildningsstyrelsen, 2018)

Således kan inte heller barn som hör till ett religiöst samfund tvingas att delta i religiösa evenemang och förrättningar som ordnas av religionssamfundet i fråga eller av anordnaren av småbarnspedagogik. Syftet med 11 § 2 mom. i grundlagen är inte att förhindra andras positiva frihet att utöva sin religion.

10.2 Anordnarens ansvar över den alternativa verksamheten

Vid religiösa evenemang och förrättningar ska man i mån av möjlighet ordna alternativ och meningsfull verksamhet. Den alternativa verksamheten syftar till att ersätta ett annat evenemang och bör därför ha så lika mål och natur som möjligt som det evenemang det ersätter. Det är viktigt att notera att den alternativa verksamheten inte bör inkludera något religiöst innehåll. I den småbarnspedagogiska verksamheten ska man också se till att deltagandet eller icke-deltagandet i de religiösa evenemangen inte leder till att barnet stämplas eller till andra menliga följder för barnet. (Utbildningsstyrelsen, 2018)

Det är viktigt att vårdnadshavaren har en faktisk och genuin möjlighet att välja om barnet ska delta i evenemang och förrättningar som innehåller religiösa inslag. Detta innebär att det ska finnas alternativa evenemang som ordnas separat från de religiösa evenemangen och förrättningarna. Anordnaren av småbarnspedagogik har ansvaret att se till att friheten

att inte delta i religionsutövning också uppnås i praktiken, till exempel genom att de alternativa evenemangen ordnas på en fysiskt annan plats. (Utbildningsstyrelsen, 2018)

När man överväger att ordna religiösa evenemang och förrättningar inom ramen för den dagliga verksamheten är det viktigt att försäkra sig om att likabehandlingen av barnen inte äventyras och att inga barn stämplas. Detta kan innebära att man behöver se till att de alternativa evenemangen är tillgängliga för alla barn och att de är likvärdiga i kvalitet och innehåll. (Utbildningsstyrelsen, 2018)

Anordnaren av småbarnspedagogik har också ansvar för barnens säkerhet i alla situationer. Genom att se till att barnen ges möjlighet att välja om de vill delta i religiösa evenemang eller inte, och genom att se till att de alternativa evenemangen är tillgängliga och av hög kvalitet, kan man skapa en inkluderande och trygg miljö för alla barn inom den småbarnspedagogiska verksamheten. (Utbildningsstyrelsen, 2018)

10.3 Samarbetet med vårdnadshavarna och behandling av personuppgifter

I enlighet och med stöd av 11 § 2 mom. i grundlagen har ett barn genom anmälan av vårdnadshavaren möjlighet att avstå från att ta del i religionsutövning och därmed ska religiösa evenemang och förrättningar och alternativ verksamhet som ordnas inom den småbarnspedagogiska verksamheten framgå av informationen till vårdnadshavarna. Anordnaren av småbarnspedagogik ska se till att informationen om religiösa evenemang och förrättningar och alternativ verksamhet når vårdnadshavarna i tillräckligt god tid.

Vårdnadshavaren meddelar om barnet deltar i religiösa evenemang och förrättningar eller i alternativ verksamhet. Detta kan göras en gång för alla till exempel i samband med anmälan till den småbarnspedagogiska verksamheten eller vid behov i varje enskilt fall. Anordnaren av småbarnspedagogik bestämmer meddelandets form. Efter mottagandet av meddelandet ska anordnaren av småbarnspedagogik se till att barnets deltagande i religiösa evenemang och förrättningar eller i alternativ verksamhet förverkligas i enlighet med vårdnadshavarens meddelande. Vid behandlingen av meddelanden ska anordnaren av småbarnspedagogik iaktta de principer för behandling av personuppgifter som anges i personuppgiftslagen (523/1999).

Småbarnspedagogiken ska ordnas i samarbete med barnet och vårdnadshavaren så att varje barn, enligt sin utveckling och sina behov, får ta del av fostran, undervisning och vård samt det stöd som barnet behöver. Stödet för barnet förutsätter fungerande samarbetsstrukturer på lokal nivå och att man utvecklar gemenskapsfrämjande verksamhetsätt. (Utbildningsstyrelsen, 2022)

11 Tidigare forskning

I detta kapitel kommer tidigare forskningsmaterial att redovisas. Alternativ verksamhet inom småbarnspedagogiken i Finland har inte tidigare forskats om på bred skala. Därför kommer det här kapitlet att hållas kort och relevant. Ett fåtal kvalitativa undersökningar i form av intervjuer har genomförts i Finland där ämnet religion berörs, och det är av denna forskning jag kommer dela med mig av. Detta för att dels belysa bristen på forskning inom området, dels för att ge en relevant inblick i den allmänna attityden kring religionens plats inom småbarnspedagogiken.

11.1 Vårdnadshavares perspektiv

Enligt en kvalitativ studie gjord av Anna-Leena Lastikka och Lasse Lipponen år 2016, kallad "Immigrant Parents' Perspectives on Early Childhood Education and Care Practices in the Finnish Multicultural Context" konstaterade man att immigranter vars barn går i finländsk småbarnspedagogisk verksamhet värdesätter ömsesidig dialog mellan vårdnadshavare och personal inom småbarnspedagogiken, främjande av kulturell och språklig mångfald, och individuellt stöd och samarbete för barnets utveckling. Studien genomfördes som en kvalitativ intervjuundersökning med 13 vårdnadshavare med immigrationsbakgrund, som under tiden för intervjun hade barn inom finländsk småbarnspedagogisk verksamhet.

Respondenterna från den kvalitativa intervjuundersökningen pratade om integration, separation och behovet av att ha en gemensam kultur. En respondent tyckte att det var viktigt att barn inte skiljs åt från andra barn på grund av sin religion. Respondenten betonade att det verkligen var viktigt att tillhöra en grupp och inte vara isolerad. Respondenten i studien uttryckte sin glädje över att hennes barn hade lärt sig att äta olika sorters mat, vilket inte var fallet när barnen började på verksamheten. (Lastikka & Lipponen, 2016, s. 83)

För en annan respondent ansågs det vara bra att personalen inom småbarnspedagogiken informerar om aktiviteter eller moment som avspeglar religion, och att det sedan ger vårdnadshavarna en chans att berätta hur personalen bör gå till väga vad gäller deras barn. I övrigt ansåg respondenten i fråga att det var bra att barn leker och omfamnar sin egen kultur och får möjligheten lära sig andra olika kulturer. (Lastikka & Lipponen, 2016, s. 83)

Även om majoriteten av vårdnadshavarna hade positiva erfarenheter av att deras kultur och språk stöddes, ansåg vissa föräldrar att deras egen kultur inte erkändes tillräckligt. En förälder hade inte alls diskuterat kulturella frågor med personalen, och en annan förälder ansåg att de olika sederna i hans kultur inte erkändes tillräckligt. Ett fåtal föräldrar skulle ha velat att religion inkluderades i läroplanen eller önskat att barn kunde besöka en kyrka av sin egen religion. (Lastikka & Lipponen, 2016, s. 83)

Tidigare forskning har visat att lärare tenderar att vara okunniga om föräldrars önskemål i frågor som religion eller mat. I den finska småbarnspedagogiken noterades osäkerhet om implementeringen av religioner och världsåskådningar och en del personal hade svårigheter med att införliva olika religioner i den dagliga verksamheten. (Lastikka & Lipponen, 2016, s. 85)

11.2 Personalens perspektiv

Studien "Religious Festivals in Early Childhood Education and Care (ECEC) Institutions: A Norwegian Case Study" har med hjälp av observationsstudier och intervjuer med personal inom småbarnspedagogik och daghemsföreståndare på olika daghem i Norge undersökt hur religiösa festivaler integreras i utbildningen och vilka utmaningar och möjligheter som finns i samband med dem. (Krogstad, 2017, s. 8)

En av respondenterna i studien, en daghemsföreståndare, påpekade att hon och hennes personal nästan aldrig frågar vårdnadshavare om deras religion, om det inte är uppenbart i form av religiös klädsel etcetera Enligt denna respondent är det inte vanligt att vårdnadshavare förväntar sig att personalen inom småbarnspedagogiken frågar dem om sådana saker, då de förväntas "anpassa sig till det norska samhället". Respondenten refererade främst till vårdnadshavare med immigrationsbakgrund. (Krogstad, 2017, s. 8)

Resultaten visade att det finns en ökande medvetenhet om vikten av att inkludera olika religiösa festivaler i småbarnspedagogiken i Norge. Daghemmen hade olika strategier för att integrera dessa högtider, som att bjuda in representanter från lokala religiösa samfund för att hålla föreläsningar och diskussioner om högtiderna eller att ha temadagar för att uppmärksamma dessa högtider. Det fanns dock en försiktighet bland personalen kring diskussionen om annan religion än kristendomen, och en rädsla av att förolämpa på grund av okunnighet. (Krogstad, 2017, s. 10)

Daghemsföreståndare och personal inom småbarnspedagogiken identifierade också utmaningar som att balansera önskan att vara inkluderande och respektfull mot olika religioner och kulturer med föräldrars preferenser och värderingar. Det visade sig också vara en utmaning att ha resurser och tid för att integrera religiösa högtider i undervisningen på ett meningsfullt sätt. (Krogstad, 2017, s. 11)

Studien påvisar också betydelsen av att ha en kulturell medvetenhet och kompetens för att hantera religiösa högtider på ett lämpligt sätt på daghemmen. Forskarna rekommenderar utbildning och stöd för personal och föreståndare för att stödja en inkluderande och respektfull miljö för alla barn oavsett religiös bakgrund eller kultur. (Krogstad, 2017, s. 12)

12 Sammanfattning av teoridelen

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att det i Finland finns adekvata styrdokument och lagar som understöder rätten till religionsfrihet och en likvärdig småbarnspedagogisk verksamhet. Med hjälp av lagen om småbarnspedagogik (540/2018), grundlagen (1999/731) och nationella styrdokument som exempelvis grunden för planen för småbarnspedagogik (2022) har vi i Finland ett underlag för hur den småbarnspedagogiska verksamheten skall utföras. Vi kan dock även konstatera att det behövs mer forskning och synliggörande kring hur den alternativa verksamheten genomförs, och om denna verksamhet når upp till de målen och kvalitetskriterier som upprätthåller en god småbarnspedagogik.

Med ungefär 140 registrerade religiösa samfund i Finland utöver den evangeliska-lutherska kyrkan, där de flesta medlemmarna finns i de islamska samfunden, katolska kyrkan och Jehovas vittnen, samt statistik över att ungefär var fjärde finländare inte tillhör något religiöst samfund alls, kan vi även konstatera att det finns ett behov av alternativ

verksamhet inom småbarnspedagogiken såväl som kunnig personal inom småbarnspedagogiken som tillhandahåller bred kunskap om olika religioner.

Tidigare forskning har även kommit till den slutsatsen att personalen inom småbarnspedagogiken behöver främja en öppen dialog med vårdnadshavarna kring religion, och använda dem för att utveckla verksamheten.

13 Metodval

I detta avsnitt kommer jag att redovisa och motivera hur och varför min undersökning har genomförts. Redovisningen kommer att bestå av val av forskningsmetod, urval av respondenter, datainsamlingsmetod och konstruktion av webbenkät. Slutligen förklaras således sekretess och etik och dennas betydelse i relation till min undersökning, samt vilken analysmetod jag utgått ifrån vid resultatredovisningen och bearbetning av materialet.

Jag har i det här examensarbetet valt att använda mig av en kvantitativ undersökning. En kvantitativ forskningsmetod innebär ett tillvägagångssätt som kan användas vid forskning där resultatet kan anges med siffror. Min kvalitativa forskning består av en webbenkät som skickats ut till tjugo daghem fördelat jämnt mellan fyra olika kommuner i Finland. Jag har valt att göra på detta vis, då jag vill ha en bred geografisk spridning mellan mina respondenter för ett så tillförlitligt och geografiskt oberoende resultat som möjligt. Jag har även valt att skicka min webbenkät till tjugo daghem för att säkerställa en hög svarsprocent och god reliabilitet. (Eliasson, 2018, s. 21)

En webbenkät som forskningsmetod möjliggör att jag kan vara geografiskt oberoende, och fördelen med denna forskningsmetod är att jag har bättre möjlighet att kontrollera alla rörliga delar så det faller inom ramarna för mitt forskningsintresse och mitt syfte. För detta lämpar sig därför en kvantitativ metod, eftersom det är enklare att få fram ett mera överskådligt svarsresultat, med hjälp av exempelvis diagram, tabeller och annan statistik, än med en kvalitativ metod. (Eliasson, 2018, s. 21)

Att genomföra en kvantitativ undersökning kan vara en mycket effektiv metod för att samla in data och dra slutsatser om en population. Dock finns det flera viktiga faktorer att tänka på för att säkerställa att undersökningen är tillförlitlig och ger korrekta resultat. (Eliasson, 2018, s. 28)

För det första är det viktigt att ha en klar och tydlig forskningsfråga. En tydligt definierad forskningsfråga hjälper till att styra undersökningen och säkerställa att insamlad data är relevant. Detta kallas även för operationalisering. Det är också viktigt att definiera målgruppen eller populationen som undersökningen avser att studera. Detta innebär att man måste ta hänsyn till vilka personer eller enheter som ska ingå i undersökningen. (Holme & Solvang, 1997, s. 159-160)

För det andra är det viktigt att välja en lämplig undersökningsmetod. Kvantitativa undersökningar innebär ofta att man samlar in data från en större population genom att använda enkäter, intervjuer eller observationer. Det är viktigt att välja en metod som passar för populationen och som ger tillförlitliga data. Man måste också ta hänsyn till vilken typ av data som behöver samlas in för att besvara forskningsfrågan. (Eliasson, 2018, s. 34)

För det tredje är det viktigt att välja en lämplig urvalsmetod. Urvalsmetoden innebär att man väljer ut ett så kallat stickprov av populationen som ska ingå i undersökningen. Detta görs ofta för att minska tiden och kostnaden för undersökningen. Det är viktigt att välja en urvalsmetod som ger en representativ delmängd av populationen. Det innebär att urvalet ska vara slumpmässigt och att alla i populationen har en lika stor chans att ingå i urvalet. (Eliasson, 2018, s. 42)

För det fjärde är det viktigt att definiera variabler och mätninginstrument. En variabel är en egenskap som kan variera mellan enheter i populationen. Det är viktigt att definiera vilka variabler som ska mätas och hur de ska mätas. Det innebär att man måste välja lämpliga mätninginstrument som kan användas för att samla in data (till exempel en webbenkät). Det är också viktigt att mätninginstrumentet är tillförlitligt och ger samma resultat vid upprepade mätningar. (Eliasson, 2018, s. 36)

Slutligen är det viktigt att planera och genomföra dataanalysen på ett korrekt sätt. Detta innebär att man måste välja lämpliga statistiska metoder för att analysera insamlade data. (Holme & Solvang, 1997, s. 196)

13.1 Urval av respondenter

Då syftet med mitt examensarbete är att granska bland annat förekomsten av den alternativa verksamheten inom småbarnspedagogiken i Finland, så har jag i mitt urval valt

daghem runt om i Finland. Jag har valt ut olika kommuner för att representera landsbygd, stad, variation i tvåspråkighet och olika mängd av mångfald inom kommunen. Detta för att efterlikna populationen i så stor utsträckning som möjligt. (Eliasson, 2018, s. 42-43)

13.2 Datainsamling

Inför min studie har jag valt att använda mig av en kvantitativ enkätundersökning eftersom den metoden bäst lämpar sig för insamling av data, och lämpar sig också bra för att kunna säga något om stora grupper i samhället. Enkätundersökning innebär att jag konstruerat frågor som samlas i ett formulär som gjorts på förhand. Frågorna är baserade på den teoretiska bakgrund och syfte jag konstruerat. Jag har valt att använda mig av slutna frågor med fasta svarsalternativ, då detta anses vara lättare att besvara ur respondenternas synvinkel jämfört med öppna frågor. (Eliasson, 2018, s. 34-35)

Vid konstruering av min enkät har jag valt att inte öppna upp möjligheten för respondenterna att på egen hand motivera till andra svarsalternativ utöver de fyra fasta svarsalternativ jag redan valt ut. Orsaken till detta är för att jag vill ha tydliga statistiska svar, och i den här studien inte inkludera kvalitativa moment i studien. Jag anser även att jag har breda svarsmöjlighet då jag använt mig av fyra olika svarsalternativ, och kan därmed tolka svaren utgående från det. Nackdelen med detta är naturligtvis att jag eventuellt kan gå miste om andra svarsmöjligheter som jag kan ha missat att inkludera i enkäten. (Eliasson, 2018, s. 34)

Förutom det faktum att jag valt att utgå från en kvantitativ enkätundersökning, så kommer enkäten vara webbaserat. I undersökningen har jag använt mig av webbenkät eftersom man på ett snabbt och relativt ekonomiskt sätt kan samla in den data man behöver. Det finns många företag att välja mellan som erbjuder verktyg vid konstruktionen av webbenkäter, vilket gjorde det möjligt för mig att välja det företag som bäst tillgodosedde just mina behov. Andra fördelar är att svaren per automatik översätts till siffror eller värden, vilket förenklar bearbetnings- och analyseringsprocessen av materialet. Det som förutsätter att människor kan delta i en webbenkätundersökning är att alla har en e-postadress samt att de har övrig elektronik som exempelvis en webbläsare där webbenkäten går att öppna. Andra nackdelar är att enkäten eventuellt hamnar i skräpposten beroende på vilket e-postprogram man har. Med andra ord är de allra

vanligaste problemen med webbenkäter de tekniska problemen. (Hagevi & Viscovi 2016, 176–177)

Jag förutsätter dock att detta inte kommer påverka min svarsprocent i så stor utsträckning, då min enkät kommer att skickas till daghemsföreståndare som på förhand godkänt min forskningsförfrågan, och kommer ansvara för att skicka ut min enkät som ett massutskick till sin personal på de olika enheterna jag valt ut. (Hagevi & Viscovi 2016, 176–177)

Jag har även använt mig av operationalisering vid konstruktionen av mina enkätfrågor. Operationalisering innebär kortfattat att jag baserat mina enkätfrågor på mitt syfte och mina centrala frågeställningar för att få ett resultat som besvarar dem så långt som möjligt. Jag har även baserat enkätfrågorna på såväl syftet och frågeställningarna, som på teoridelen av min studie. (Eliasson, 2018, s. 12.)

13.3 Pilotstudie

Innan jag valde att skicka ut min webbenkät beslutade jag mig för att göra en så kallad pilotstudie. En pilotstudie är en förberedande undersökning som är ämnad att pröva den kvantitativa uppläggningsen, och testa frågornas tolkning av potentiella respondenter som jag valt och utformat. Pilotstudien gjordes på två personer som besvara den konstruerade webbenkäten. (Holme & Solvang, 1997, s. 266)

Respondenterna av min pilotstudie hade ett önskemål vad gäller enkätens utformning. Detta var att ett av svarsalternativen skulle vara "ibland", då jag i pilotstudiens enkät endast haft "Ja", "Nej" och "Jag vet inte" som svarsalternativ. Detta var den enda modifieringen som gjordes för den slutgiltiga enkäten, då den övriga responsen var god, och inga tekniska fel uppstod.

13.4 Etik

Etik är en avgörande faktor inom forskning. Det är viktigt att forskningen genomförs på ett ansvarsfullt och etiskt korrekt sätt för att säkerställa att forskningsresultaten är tillförlitliga, rättvisa och inte skadar individer eller samhällen. (Bryman & Bell, 2017 s. 146)

Ett av de första och viktigaste övervägandena vad gäller etik inom forskning är samtycke från deltagare/respondenter. Det är av yttersta vikt att man som forskare respekterar

deltagarnas rättigheter och att de förstår vad de deltar i. Forskaren måste ge deltagarna all nödvändig information om forskningsprojektet och ge dem möjlighet att välja att delta eller inte. Deltagande i forskning bör alltid vara frivilligt, och deltagare/respondenter bör ha rätt att avbryta sin medverkan när som helst utan negativa konsekvenser. (Bryman & Bell, 2017 s. 150-151)

Ett annat viktigt etiskt övervägande är konfidentialitet. Forskare har ansvar för att skydda respondenternas integritet och privatliv. Det är viktigt att forskningsdata hålls konfidentiella och att forskarna inte avslöjar personlig information om respondenterna utan deras tillstånd. Forskare bör också informera respondenterna om hur data kommer att användas och hur deras integritet kommer att skyddas. (Bryman & Bell, 2017 s. 146-147)

Ett tredje viktig etisk övervägande då man genomför forskning är att undvika skada. Forskare har ansvar för att se till att deras forskning inte skadar deltagarna eller samhället. Forskare bör undvika att genomföra forskning som kan leda till fysisk eller psykisk skada för deltagarna, och bör se till att alla risker och fördelar med forskningen noggrant bedöms innan forskningsprojektet påbörjas. (Bryman & Bell 2017, s. 146)

Slutligen är det viktigt att ha en etiskt ansvarsfull attityd genom hela forskningsprocessen. Forskare bör vara medvetna om sina egna fördomar och ha öppenhet för att granska sina egna undersökningar och resultat. Det är också viktigt att man som forskare är transparent med sin forskning och att de redovisar sina resultat på ett öppet och tydligt sätt. (Eliasson, 2018, s. 158)

För att bibehålla ett etiskt förhållningssätt till min studie har jag försökt förhålla mig till varje aspekt av studien på ett opartiskt, öppet och ärligt vis. Jag har även försökt vara så öppen och transparent som möjligt med mina respondenter om hanteringen av data kommer att användas, och hur deras integritet kommer att skyddas.

13.5 Reliabilitet och validitet

Validitet och reliabilitet är två viktiga begrepp som används för att bedöma kvaliteten på kvantitativa undersökningar. (Bryman & Bell, 2017, s. 69)

Validitet avser hur väl en undersökning mäter det den avser att mäta. Det finns olika typer av validitet, inklusive konstruktvaliditet, internvaliditet och externvaliditet. Konstruktvaliditet handlar om hur väl en undersökning mäter det teoretiska konceptet den är avsedd att mäta. Internvaliditet handlar om hur väl undersökningen är byggd och genomförd, inklusive hur väl frågorna är formulerade och hur väl data samlas in. Externvaliditet handlar om hur väl resultaten av undersökningen kan generaliseras till andra populationer eller miljöer. (Bryman & Bell, 2017, s. 69)

Reliabilitet handlar om hur väl en undersökning ger reproducerbara resultat. Det finns olika typer av reliabilitet, inklusive test-retest reliabilitet, interrater reliabilitet och intrarater reliabilitet. Test-retest reliabilitet handlar om hur väl en undersökning ger samma resultat vid olika tillfällen. Interrater reliabilitet handlar om hur väl olika observatörer ger samma resultat när de mäter samma fenomen. Intrarater reliabilitet handlar om hur väl en observatör ger samma resultat vid olika tillfällen när de mäter samma fenomen. (Bryman & Bell, 2017, s. 174) (Holme & Solvang, 1997, s. 163-167)

Det finns olika metoder för att bedöma validitet och reliabilitet i kvantitativa undersökningar, inklusive statistiska analyser och expertbedömningar. Det är viktigt att tänka på både validitet och reliabilitet när man utvärderar kvaliteten på en kvantitativ undersökning, eftersom en undersökning kan vara högst valid men låg reliabel, eller tvärtom. (Holme & Solvang 1997, 156)

För att öka reliabilitet i min undersökning har jag i enkäten använt mig av klara och enkla enkätfrågor för att respondenterna skall kunna besvara så ärligt och korrekt som möjligt samt genomfört en pilotstudie innan utskicket av enkäten. Validiteten ökar jag genom att se om jag fått svar på mina centrala frågeställningar. (Holme & Solvang 1997, 156 -166)

14 Praktiskt utförande

Efter bearbetning av mitt syfte, mina frågeställningar och teoridelen av min forskning utformade jag min enkät på svenska och finska, och genomförde som tidigare nämnt en pilotundersökning med två respondenter. Responsen var god, men med ett önskemål från en av respondenterna vilket ledde mig till att utöka mina svarsalternativ, och lägga till

alternativen "ibland" som ett fast svarsalternativ. Enkätens utformning ändrades alltså efter pilotundersökningen.

Då enkäten var färdigställt efter ovannämnda redigeringar utformade jag ett dokument med anhållan om forskningstillstånd med information om min studie, samt underskrift från min handledare. Bifogat fanns även de färdigställda enkätfrågorna som kommer att skickas ut till respondenterna. Dessa dokument skickades ut till samtliga chefer inom småbarnspedagogik inom de kommuner som valt för min undersökning, där jag bad om godkännande och skriftlig underskrift för min forskning inom kommunen i fråga.

Efter godkännande från samtliga statstjänstemän i varje kommun, kontaktade jag varje enskild daghemsföreståndare för de daghem som jag slumpmässigt valt ut för studien i varje kommun. Jag begärde inte skriftlig underskrift av daghemsföreståndarna, då det räckte med skriftligt eller muntligt godkännande.

Fyra av fem kommuntjänstemän godkände min begäran om forskningslov. Inom dessa fyra kommuner skickades begäran om enkätutskick till tjugo daghemsföreståndare, av dessa tjugo förfrågningar, godkände slutligen sexton daghem att jag skulle få skicka min enkät till deras personal.

Enkäten på svenska och finska skickades ut per e-mail till samtliga daghemsföreståndare som godkänt min förfrågan om enkätutskick med ett informationsbrev om min enkät och länken till såväl den finska som den svenska enkäten. Informationsbrevet var även på svenska och finska. Enligt överenskommelse med varje daghemsföreståndare, vidarebefordrade daghemsföreståndarna mitt e-mail till deras personal på respektive daghem som valt till undersökningen.

Efter utskicket av enkäten, höll jag den öppen i fjorton dagar innan jag påbörjade min analys av resultaten. Under dessa fjorton dagar skickade jag även ut två påminnelser om enkäten.

15 Resultatredovisning

I detta kapitel kommer jag att redovisa resultatet från min studie. Eftersom studien var en kvantitativ webbenkätstudie kommer jag att förtydliga resultatet genom att använda mig av diagram, tabeller och statistik. Jag kommer även kritiskt och objektivt observera och

berätta hur min forskningsprocess har framskridit, vilka svårigheter jag stött på och vad jag kunde ha gjort bättre.

Jag valde att använda mig av programmet Survio för min webbenkät. Detta program tillät mig att utforma min enkät som jag önskade, och kategoriserade mina resultat i tabellform utan att jag behövde lägga in resultaten i ett separat program för att få statistik. Nackdelen med programmet var dock att jag fick betala en summa pengar för att få tillgång till vissa funktioner, och dessvärre var det inte alla funktioner som jag i slutändan hade önskat få.

Inga tekniska problem uppstod vid utskicket av min webbenkät, och resultaten registrerades hos mig omedelbart som respondenterna skickat in sina svar. Massutskicken som daghemsföreståndarna skickade till sin personal med min enkät gick också bra, då jag hade tät kontakt med varje daghemsföreståndare som godkänt min anhållan, och fanns tillgänglig för frågor och assistans vid behov.

Svarsprocenten av min enkät var betydligt lägre än förväntan. Efter att ha hållit enkäten uppe i fjorton dagar var det slutligen 26 respondenter i min undersökning. Då jag förhåller mig kritisk till min forskningsprocess, kan jag i efterhand säga att jag borde ha varit tydligare med vem som kan fylla i den här enkäten. I efterhand har jag förstått att personal inom småbarnspedagogik är i tron om att det endast är läraren inom småbarnspedagogik som är ansvarig för planering, genomförande och utvärdering av den alternativa verksamheten på verksamheten, och att detta kan ha lett till förvirring för respondenterna.

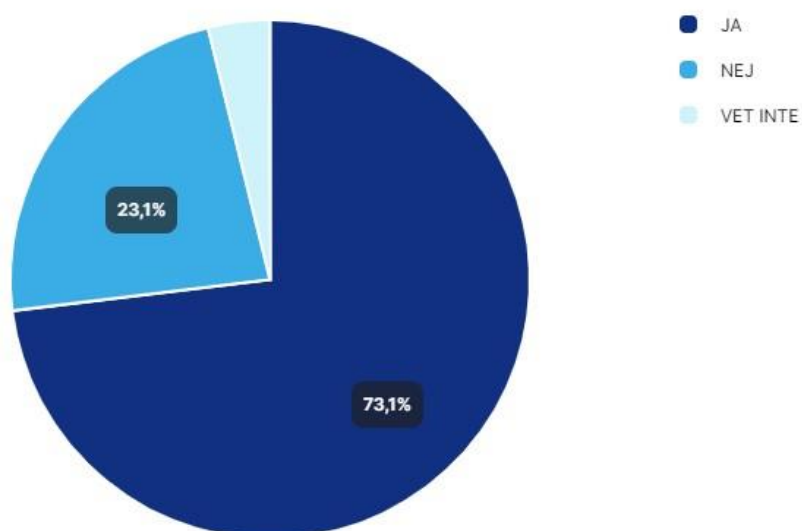
Enkäten verkar även ha missuppfattats av respondenterna, trots upprepade anvisningar i infobrev och enkäten. Respondenter som inte skulle ha svarat på vissa frågor, hade gjort det, och vice versa. Detta är redovisat under varje resultat, där jag redovisar hur många respondenter som borde ha svarat på enkätfrågan, i jämförelse med hur många som faktiskt svarade på den.

Mitt misstag här var det faktum att jag inte gjorde frågorna obligatoriska att besvara på. Detta var inte ett möjligt alternativ för mig då mitt enkätprogram inte tillät det, och då jag hade olika frågor beroende på om respondenten hade haft ett barn som inte deltar i kristen pedagogisk verksamhet eller inte. Mitt antagande är att personalen inte hade tid eller intresse att läsa igenom mina anvisningar i enkäten före de påbörjade den. Validiteten och reliabiliteten av enkäten är således äventyrad. Som utvecklingsmöjligheter skulle jag alltså

förtydligt i såväl enkät som infobrev att enkäten kan besvaras av samtlig personal på daghemmet. Man skulle också konstruerat enkäten på sådant vis att vissa enkätfrågor skulle vara låsta om de svarat ja eller nej på enkätens första fråga.

15.1 Resultat

1. Har ni barn, eller har ni haft barn, som inte deltar i kristna aktiviteter, evenemang och/eller traditioner på er verksamhet?

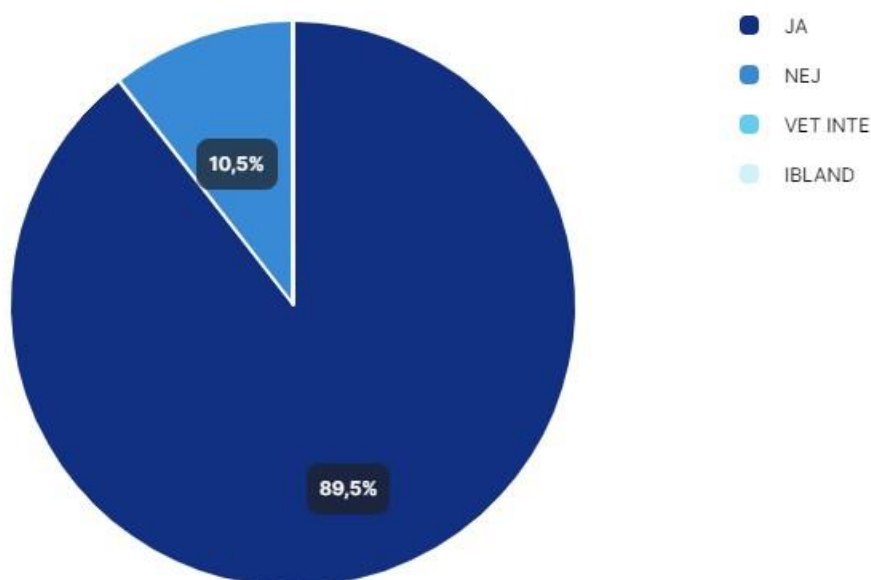

Fråga 1. "Har ni barn, eller har ni haft barn, som inte deltar i kristna aktiviteter, evenemang och/eller traditioner på er verksamhet?" Svartalternativ: A) Ja, B) Nej, C) Jag vet inte. (n=26)

I den första frågan av min enkät ställer jag frågan om respondenten har haft barn på verksamheten som inte deltagit i kristna aktiviteter, traditioner eller evenemang på verksamheten. Detta lade grunden för vilka följdfrågor respondenten sedan svarade på i enkäten. Samtliga respondenter (n=26) svarade på denna fråga. 19 (73,1%) av respondenterna svarade ja, 6 (23,1%) svarade nej, och 1 (4,2%) respondent svarade jag vet inte.

De kommande sju frågorna av enkäten är avsedda för personer som svarat ja på den första frågan. De två sista frågorna i enkäten är sedan avsedda för personer som svarat nej i den första frågan. Totalt bör alltså 19 respondenter svara på de följande sju frågorna, medan åtminstone 6 respondenter bör svara på de två sista frågorna av enkäten.

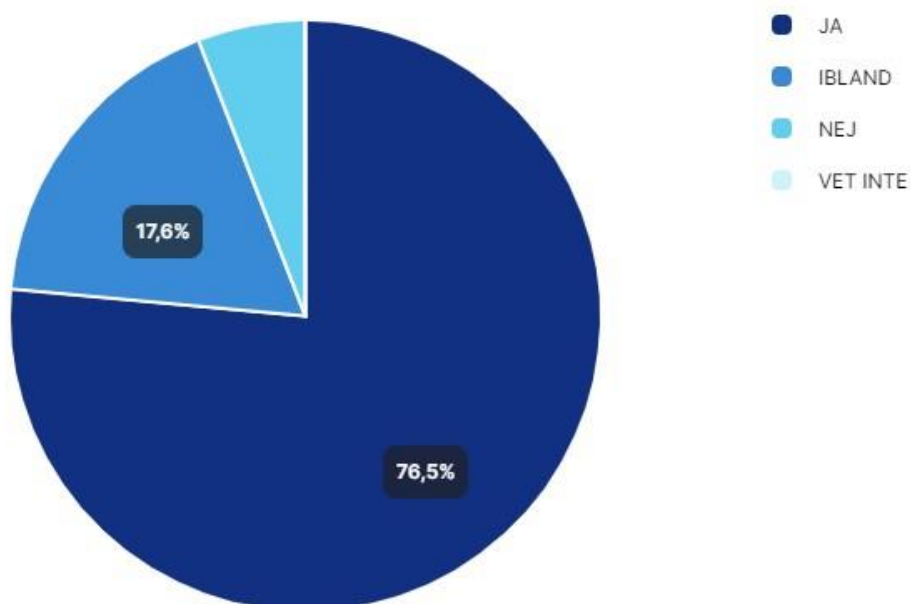
2. OM JA: Tillhandahåller ni alternativ verksamhet för barn som inte deltar i kristna traditioner, evenemang och aktiviteter inom verksamheten?

Fråga 2. "OM JA: Tillhandahåller ni alternativ verksamhet för barn som inte deltar i kristna traditioner, evenemang och aktiviteter inom verksamheten?" Svarsalternativ: A) Ja, B) Nej, C) Jag vet inte, D) Ibland. (n=26)

Denna fråga berörde de personer som tidigare svarat "Ja" på fråga ett, det vill säga totalt 19 personer. I fråga två behandlade jag frågan om alternativ verksamhet förekommer på daghemmet enligt lagstadgade dokument påpekar att samtlig småbarnspedagogisk verksamhet bör tillhandahålla. Här svarade 17 respondenter (89,5%) ja, medan 2 respondenter (10,5%) svarade nej. Samtliga respondenter som skulle besvarat denna fråga har gjort det.

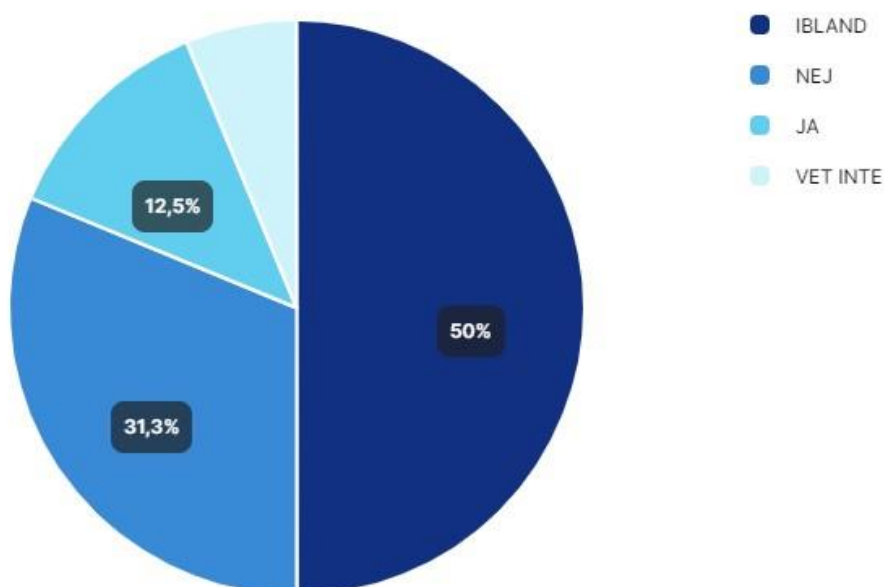
3. OM JA: Planerar ni den alternativa verksamheten?

Fråga 3. "Planerar ni den alternativa verksamheten?" Svartalternativ: A) Ja, B) Nej, C) Vet inte, D) Ibland. (n=26)

Här frågade jag respondenterna om de planerar den alternativa verksamheten för barnen. 13 respondenter (76,5%) svarade ja, 3 (17,6%) svarade ibland, och 1 respondent (5,9 %) svarade nej. För att uppnå en ändamålsenlig och likvärdig alternativ verksamhet bör planering av verksamhetens syfte och innehåll planeras på förhand av personalen inom småbarnspedagogik enligt teorin vi redan har behandlat (se kapitel 5.2 och 9.2). 17 av 19 personer har besvarat denna enkätfråga.

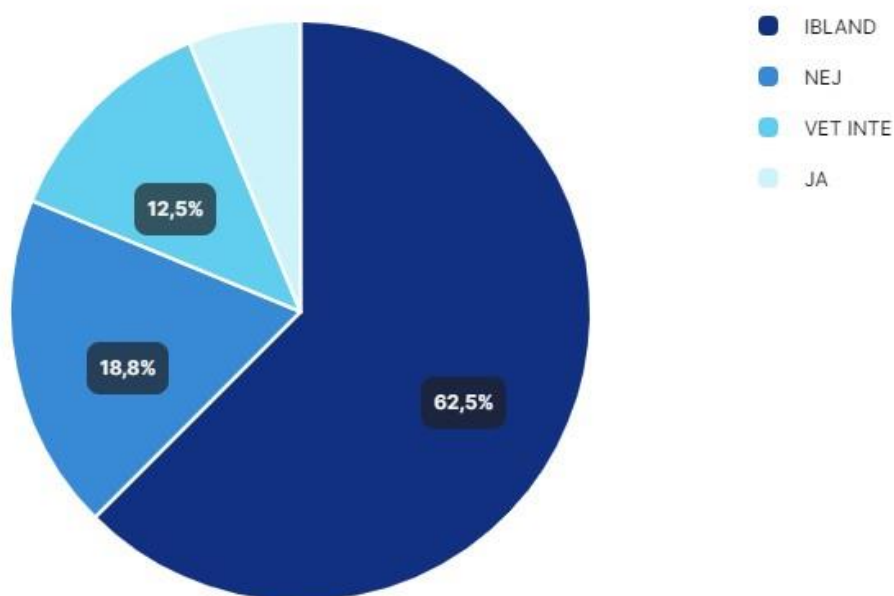
4. OM JA: Dokumenterar ni den alternativa verksamheten?

Fråga 4. "Dokumenterar ni den alternativa verksamheten?" Svartalternativ: A) Ja, B) Nej, C), Vet inte, D) Ibland. (n=26)

Här frågade jag respondenterna om de dokumenterar den alternativa verksamheten, då vi enligt teorin (se kapitel 8) konstaterat att pedagogisk dokumentering av all typ av verksamhet fungerar som ett nödvändigt utvärderings- och utvecklingsverktyg. 8 (50%) av respondenterna svarade ibland, 5 (31,3%) svarade nej, 2 (12,5) svarade ja, och ytterligare 1 respondent (6,3%) svarade vet inte. 16 av 19 har besvarat denna fråga.

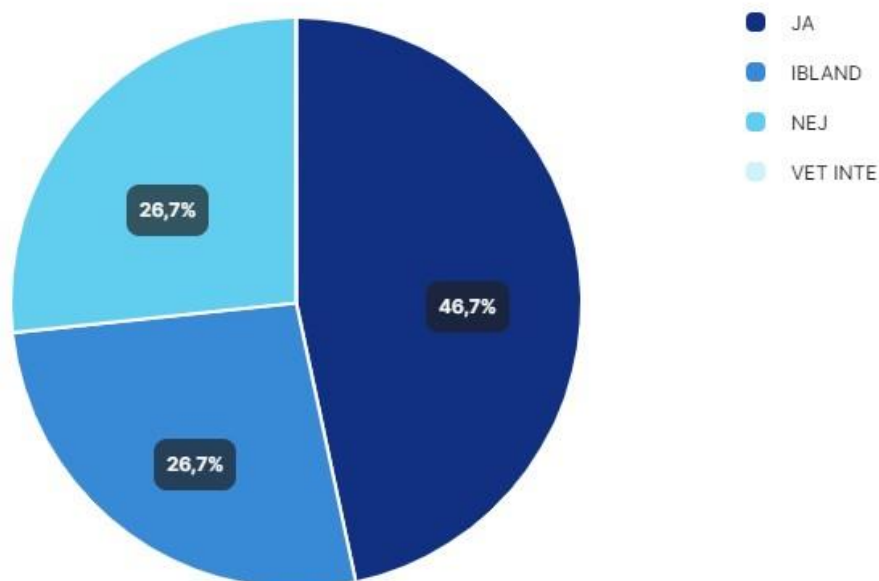
5. OM JA: Utvärderar ni den alternativa verksamheten?

Fråga 5. "Utvärderar ni den alternativa verksamheten?" Svartalernativ: A) Ja, B) Nej, C), Vet inte, D) Ibland. (n=26)

Här frågade jag om respondenterna utvärderar verksamheten. Denna fråga var avsedd för personer som svarat ja på fråga ett. 10 (62,5%) av respondenterna svarade ibland, 3 (18,8%) svarade nej, 2 (12,5%) svarade jag vet inte, och endast en (6,3%) svarade ja. Teorin som vi behandlat (se kapitel 5.2, 6 & 8) konstaterar att utvärdering av verksamheten är en grundläggande arbetsmetod för att säkerställa likvärdig och kvalitativ småbarnspedagogik för alla. 16 av 19 har besvarat enkätfrågan.

6. OM JA: Anser ni att den alternativa verksamheten är likvärdig med den verksamheten som de övriga barnen som deltar i kristna aktiviteter får?

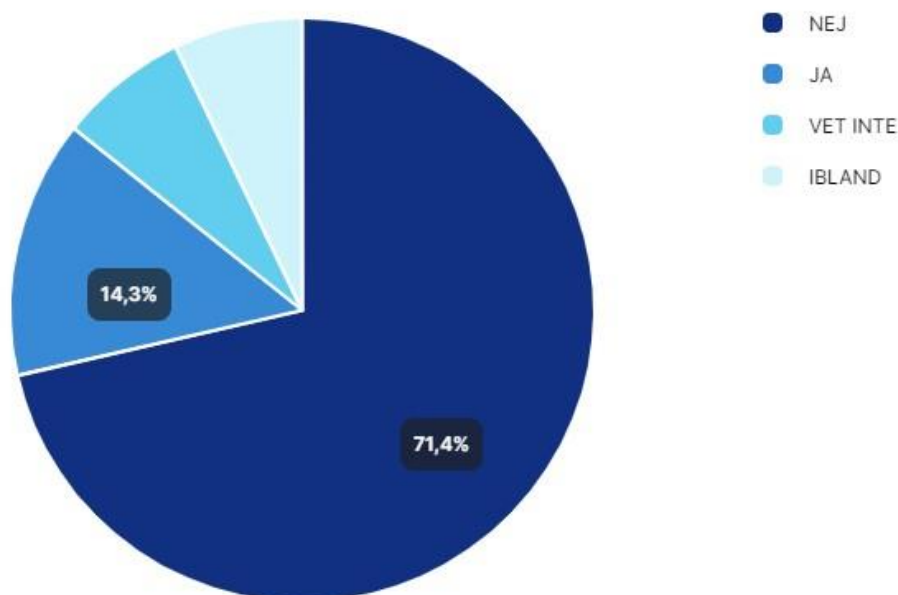

Fråga 6. "Anser ni att den alternativa verksamheten är likvärdig med den verksamhet som de övriga barnen som deltar i kristna aktiviteter får? Svartalternativ: A) Ja, B) Nej, C), Vet inte, D) Ibland. (n=26)

I den här frågade jag respondenterna om de personligen anser att den alternativa verksamheten är likvärdig med den verksamheten som de övriga barnen som deltar i kristna aktiviteter får. 7 respondenter (46,7%) svarade ja, 4 (26,7%) svarade ibland, och 4 (26,7%) svarade nej. Teorin säger (se kapitel 9.2) att det är anordnaren av småbarnspedagogikens ansvar att ge en likvärdig alternativ verksamhet till barnet, och säkerställa att barnet inte under några omständigheter stämplas eller utsätts för social utsatthet. Den alternativa verksamheten ska med undantag för det religiösa innehållet till sina mål och sin natur vara så lika som möjligt det evenemang i vars ställe verksamheten ordnas. 15 av 19 har besvarat denna fråga.

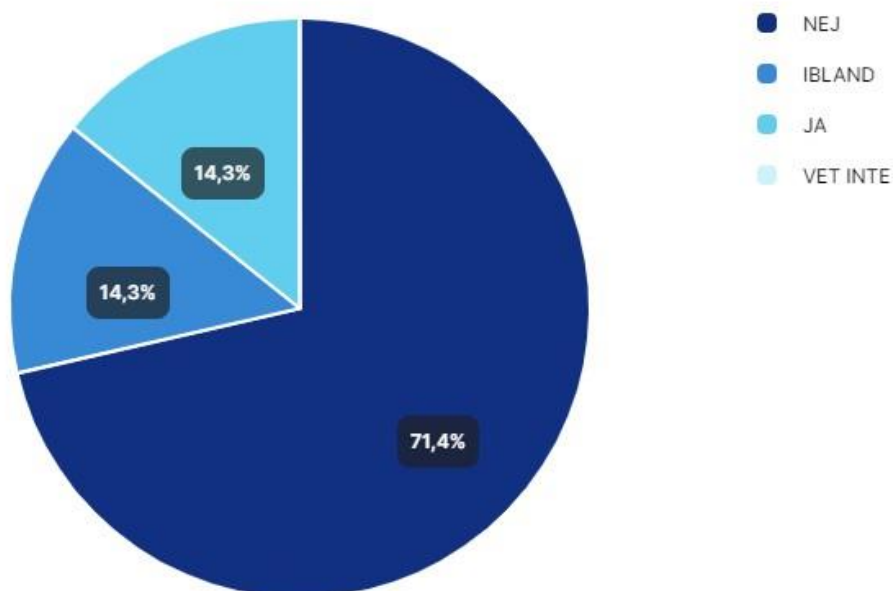
7. OM JA: Involverar ni vårdnadshavare i planeringen av den alternativa verksamheten?

Fråga 7. "Involverar ni vårdnadshavare i planeringen av den alternativa verksamheten?"
Svarsalternativ: A) Ja, B) Nej, C), Vet inte, D) Ibland. (n=26)

I denna fråga, där jag berör om vårdnadshavaren är involverad i planeringen av den alternativa verksamheten för barnet, svarade 10 respondenter (71,4%) nej, 2 respondenter (14,3%) svarade ja, en (7,1%) svarade vet inte, och en (7,1%) svarade ibland. Den alternativa verksamheten ska ordnas i samarbete med barnet och vårdnadshavaren så att varje barn, enligt sin utveckling och sina behov, får ta del av fostran, undervisning och vård samt det stöd som barnet behöver (se kapitel 9.3). 14 av 19 har besvarat denna fråga.

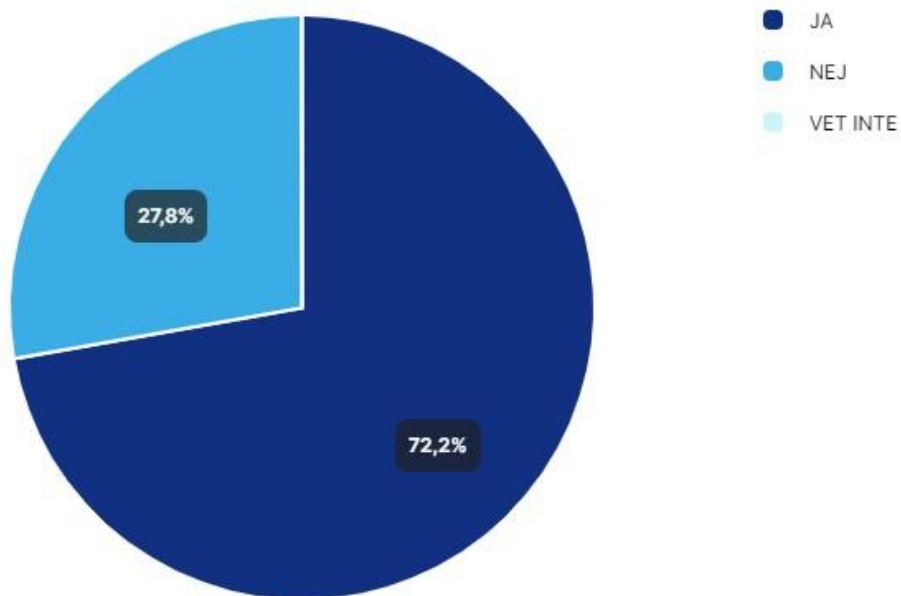
8. OM JA: Skrivs det in i barnets individuella plan vad den alternativa verksamheten ska bestå av?

Fråga 8. "Skrivs det in i barnets individuella plan vad den alternativa verksamheten ska bestå av?" Svarsalternativ: A) Ja, B) Nej, C) Vet inte, D) Ibland. (n=26)

I den sista frågan för personer som svarat ja i fråga ett, frågade jag om den alternativa verksamheten inkluderas i barnets individuella plan. 10 (71,4%) svarade nej, 2 (14,3%) svarade ibland, och ytterligare 2 (14,3%) svarade ja. Enligt styrdokument bör barnets språkliga, kulturella och åskådningsmässiga bakgrund tas i beaktande i barnets individuella plan, som övrig teori (se kapitel 8) även bekräftar. 14 av 19 respondenter har besvarat denna fråga.

9. OM NEJ: Har ni i personalgruppen diskuterat kring alternativ verksamhet?

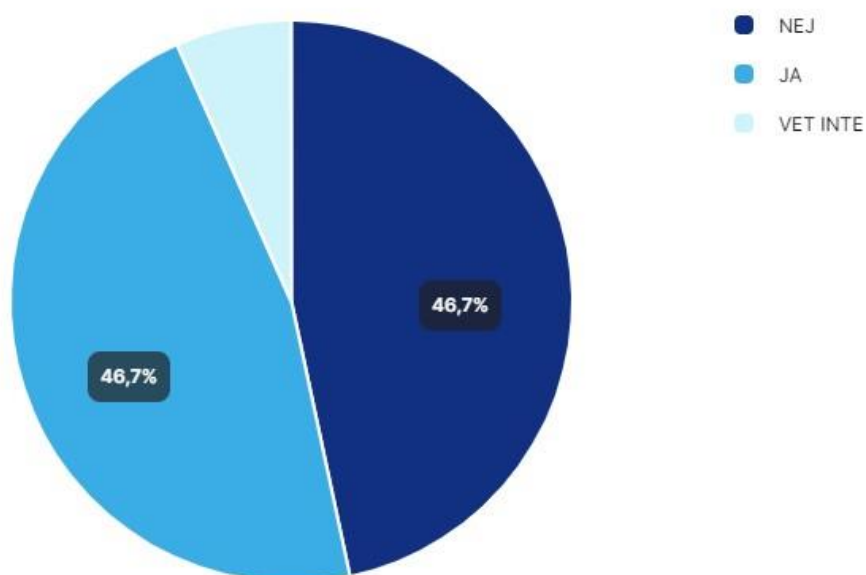

Fråga 9. "Har ni i personalgruppen diskuterat kring alternativ verksamhet?"

Svarsalternativ: A) Ja, B) Nej, C) Vet inte (n=26)

Om respondenterna svarat nej på fråga ett, berör denna fråga dem. Här frågar jag om man inom personalgruppen diskuterat kring alternativ verksamhet. 13 (72,5%) svarade ja, medan 5 (27,8%) svarade nej på frågan. 18 respondenter har besvarat denna fråga, då det endast var 6 respondenter som frågan var riktad mot.

10. OM NEJ: Har er verksamhet en utarbetad plan på hur den alternativa verksamheten skall förverkligas?

Fråga 10. "Har er verksamhet en utarbetad plan på hur den alternativa verksamheten skall förverkligas?" Svartalternativ: A) Ja, B) Nej, C) Vet inte (n=26)

I den sista frågan (som också endast berörde de som svarade nej på fråga ett) frågar jag respondenterna om verksamheten har en utarbetad plan på hur den alternativa verksamheten skulle förverkligas om verksamheten skulle få ett barn som inte deltar i kristna traditioner eller aktiviteter på verksamheten. 7 respondenter (46,7%) svarade nej, 7 (46,7%) svarade ja, och en (6,7%) svarade vet inte. 15 respondenter besvarade denna fråga. då det endast var 6 respondenter som frågan var riktad mot.

15.2 Resultatanalys & slutlig diskussion

Trots enkätens något misslyckat utförande, kan man få en idé av hur läget ligger till på daghemmen baserat på åt vilket håll resultaten lutar. Man kan konstatera att planering, dokumentering och utvärdering av den alternativa verksamheten inte genomförs i samma utsträckning som annan pedagogisk verksamhet, och samarbetet och den öppna dialogen mellan anordnare av småbarnspedagogiska verksamheten är bristande.

Majoriteten av respondenterna har svarat att vårdnadshavarna inte involveras i den alternativa verksamhetens innehåll, och anordnandet av den alternativa verksamhet och dess syfte framgår inte heller i barnets individuella plan.

Majoritet av respondenterna i den här enkäten anser även att den alternativa verksamheten inte är, eller endast ibland är likvärdig till den verksamhet med religiösa inslag som de övriga barnen på verksamheten får tillgång till. Detta kan medföra allvarliga konsekvenser i form av bland annat social utsatthet, och lever inte upp till de nationella kraven som jämlik och likvärdig småbarnspedagogisk verksamhet där allas religiösa, kulturella och åskådningsmässiga bakgrund tas i beaktande.

Vidare forskningsmöjligheter är nödvändiga, och behövs för att kunna vidare utreda orsakerna bakom bristen på likvärdig och kvalitativ alternativ verksamhet inom den småbarnspedagogiska verksamheten i Finland. Som vidare forskningsförslag föreslår jag nationella mätninginstrument och fler kvalitativa undersökningar för att komma till roten av problemet.

På ett personligt plan är jag glad över att ha fått undersöka ett ämne som inte tidigare undersökts på bred skala i Finland. Jag önskar få vidareutveckla detta och vara involverad i fler undersökningar inom detta ämne, och få arbeta kring nationella anvisningar för att främja en likvärdig och jämlik alternativ verksamhet inom den finländska småbarnspedagogiken.

Sammanfattningsvis kan man på basen av studien kan man dra den slutgiltiga slutsatsen att de centrala frågeställningarna i detta examensarbete blivit besvarade och därmed även syftet.

16 Källförteckning

Statistikcentralen (2021). *Tillhörighet till religiöst samfund enligt ålder och kön, år 2021.*

[Dataset]

https://pxweb2.stat.fi/PxWeb/pxweb/sv/StatFin/StatFin_vaerak/statfin_vaerak_pxt_11rx.px/table/tableViewLayout1/

Statistikcentralen (2017). *Tillhörighet till religiöst samfund enligt ålder och kön, år 2017.*

[Dataset]

https://pxweb2.stat.fi/PxWeb/pxweb/sv/StatFin/StatFin_vaerak/statfin_vaerak_pxt_11rx.px/table/tableViewLayout1/

Finlands grundlag 731/1999. (1999). Hämtat från www.finlex.fi

Personuppgiftslagen 523/1999. (1999) Hämtat från www.finlex.fi

Utbildningsstyrelsen. (u.å). *Begrepp som anknyter till åskådningsfostran.* Hämtad

30.3.2023

från:

<https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Begrepp%20som%20anknyter%20till%20C3%A5sk%C3%A5dningsfostran.pdf>

Utbildningsstyrelsen, 2018. *Åskådningsfostran och anordnande av religiösa evenemang*

inom småbarnspedagogiken.

Hämtad

30.3.2023

från:

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/189097_askadningsfostran_och_anordnande_av_religiosa_evenemang_inom_smabarnspedagog.pdf

Utbildningsstyrelsen. (u.å). *Pedagogisk dokumentation.* Hämtad 30.3.2023 från:

<https://www.oph.fi/sv/utbildning-och-examina/pedagogisk-dokumentation>.

Unicef Sverige (2018). *Barnkonventionen: FN:s konvention om barnets*

rättigheter. [https://unicef-porthos-production.s3.eu-west-](https://unicef-porthos-production.s3.eu-west-1.amazonaws.com/slutversion_unicef-bk-booklet_2018.pdf)

[1.amazonaws.com/slutversion_unicef-bk-booklet_2018.pdf](https://unicef-porthos-production.s3.eu-west-1.amazonaws.com/slutversion_unicef-bk-booklet_2018.pdf)

Riksdagens justitieombudsman. (u.å). *Vilka är barnets rättigheter?* Hämtad 30.3.2023 från:

<https://www.oikeusasiamies.fi/sv/web/lasten-ja-nuorten-sivut/vilka-ar-barnets->

[rattigheter-](https://www.oikeusasiamies.fi/sv/web/lasten-ja-nuorten-sivut/vilka-ar-barnets-rattigheter-)

Lagen om småbarnspedagogik 540/2018. (2018). Hämtat från www.finlex.fi

(2022). *Grunderna för planen för småbarnspedagogik 2022*. Utbildningsstyrelsen.

Nationellt utbildningsutvärderingscenter. & Vlasov, J. (2019). *Kvalitetsindikatorer för småbarnspedagogik*. Nationella Centers för utbildningsutvärdering.

Utbildningsstyrelsen. (u.å). Barnets individuella plan – modellblankett och anvisningar. Hämtad 30.3.2023 från: <https://www.oph.fi/sv/utbildning-och-examina/barnets-plan-smabarnspedagogik-modellblankett-och-anvisningar>

Utbildningsstyrelsen. 2018. *Åskådningsfostran och anordnande av religiösa evenemang inom småbarnspedagogiken*. Hämtad 30.3.2023 från: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/189097_askadningsfostran_och_anordnande_av_religiosa_evenemang_inom_smabarnspedagog.pdf

Lastikka, A., & Lipponen, L. (2016). Immigrant Parents' Perspectives on Early Childhood Education and Care Practices in the Finnish Multicultural Context. *International journal of multicultural education*, 18(3), 75. <https://doi.org/10.18251/ijme.v18i3.1221>

Krogstad, K. (2017). *Religious Festivals in Early Childhood Education and Care (ECEC) Institutions: A Norwegian Case Study*. Nordisk barnehageforskning, 16. <https://doi.org/10.7577/nbf.2158>

Jokikokko, K., & Karikoski, H. (2016). Exploring the narrative of a Finnish early childhood education teacher on her professional intercultural learning. *Journal of Early Childhood Education Research*, 5(1), 92-114.

Hagevi, M., & Viscovi, D. (2016). *Enkäter: Att formulera fråga och svar*. Studentlitteratur.

Holme, I. M., Nilsson, B., & Solvang, B. K. (1997). *Forskningsmetodik: Om kvalitativa och kvantitativa metoder* (2. uppl.). Studentlitteratur.

Eliasson, A. (2018). *Kvantitativ metod från början* (Upplaga 4:1). Studentlitteratur.

Bryman, A., Bell, E., & Nilsson, B. (2017). *Företagsekonomiska forskningsmetoder* (Upplaga 3.). Liber.

